

Samenvatting CPB Document 108

The trade-induced effects of the Services Directive and the country of origin principle

In maart 2004 heeft de Europese Commissie een richtlijn voorgesteld voor de interne markt in diensten (de Dienstenrichtlijn). Deze richtlijn beoogt de interne markt in diensten te stimuleren door het weghalen belemmeringen voor handel en buitenlandse investeringen die het gevolg van nationale regulering. Een vorige CPB studie *The free movement of services within the EU* concludeerde dat de bilaterale handel in diensten dan met 30 tot 60 procent kan toenemen. De totale intra-EU handel (inclusief goederen) groeit daardoor met 2 tot 5 procent. Directe buitenlandse investeringen in commerciële diensten kunnen als gevolg van het voorstel met 20 tot 35 procent groeien.

Deze studie levert op twee manieren een bijdrage aan het debat over de Europese Dienstenrichtlijn. Op de eerste plaats onderzoekt de studie welke macro-economische effecten de door de richtlijn toegenomen dienstenhandel kan hebben, met name de doorwerking op productie en consumptie van de Europese landen en economische sectoren. Daartoe gebruiken we het algemeen evenwichtsmodel WorldScan, een beproefd CPB model voor beleidsanalyses waarbij internationale aspecten belangrijk zijn. Een tweede bijdrage van dit rapport is dat we apart de rol belichten van het zogenaamde "land van oorsprong"-beginsel, een belangrijk maar omstreden element van de voorgestelde richtlijn. Dit "land van oorsprong"-principe stelt dat een Europese dienstverlenende onderneming die in zijn herkomstland voldoet aan alle overheidsseisen, niet langer mag worden geconfronteerd met additionele regulering in lidstaten waaraan de dienst wordt geleverd. Het rapport onderzoekt welk deel van de handelseffecten en overige economische effecten van de richtlijn voor rekening komen van het "land van oorsprong"-beginsel.

De handelseffecten van de Dienstenrichtlijn zijn het gevolg van het verminderen van de landspecifieke verschillen in regulering die nu nog de handel in de Europese dienstenmarkt belemmeren. We hebben gekwantificeerd in hoeverre de heterogeniteit in regulering zou afnemen als de richtlijn wordt ingevoerd. Gebaseerd op een empirische relatie tussen de bilaterale handel in diensten en de heterogeniteitsindicatoren concludeerden we dat de dienstenhandel met 30 tot 60 procent kan toenemen in de Europese Unie. Dat is gebaseerd op volledige implementatie van de voorstellen van de Europese Commissie. Het huidige rapport stelt vast dat de rol van het land van oorsprongbeginsel daarbij aanzienlijk is. Het draagt voor ruim een derde bij aan de verwachte handelseffecten.

Om de macro-economische effecten van de extra intra-EU handel in diensten te berekenen hebben we gebruik gemaakt van Worldscan, het algemeen evenwichtsmodel van het CPB voor de wereldeconomie. Niet-tarifaire handelsbelemmeringen worden in het model afgebouwd om de handelstoename als gevolg van Dienstenrichtlijn te simuleren. De afbouw van de belemmeringen is zo gekalibreerd dat de ex-ante handelstoenames in het model exact overeenkomen met de afzonderlijk ingeschatte handelstoenames.

Een belangrijk resultaat is dat het Europese bruto binnenlands product (BBP) gemiddeld met 0,3 tot 0,7 procent kan toenemen. Uitgedrukt in het Europese BBP van 2004 komt dat overeen met een economische impuls van 32 tot 74 miljard euro's. De Europese consumptie zal nog iets meer toenemen, met 0,5 tot 1,2 procent. Wanneer de Dienstenrichtlijn zonder het land van oorsprongbeginsel zou worden ingevoerd, dan zullen de verwachte toenames van BBP en consumptie ruim 40 procent kleiner zijn.

Behalve de effecten voor de Europese Unie als geheel hebben we ook gekeken naar de macro-economische effecten in afzonderlijke lidstaten. De effecten variëren per land, afhankelijk van de hoogte van hun non-tarifaire barrières voor dienstenhandel, hun handelspartners, hun sectorale specialisatie en hun comparatieve voordelen. Binnen Europa zullen de nationale specialisaties voor commerciële diensten en verwerkende industrie verschuiven. De Oost-Europese nieuwe lidstaten zijn minder concurrerend in commerciële diensten en kennen op dit moment bovendien relatief grote handelsbelemmeringen voor deze producten. Doordat de Dienstenrichtlijn de handel in diensten opener maakt, zullen de nieuwe lidstaten vooral meer goedkopere buitenlandse diensten gaan importeren. Hun binnenlandse specialisatie verschuift in de richting van de verwerkende industrie. Daar liggen hun grootste comparatieve voordelen. Per saldo betekent het een positief effect voor hun economie.

Sommige oudere lidstaten, zoals Nederland, Duitsland, Ierland en Oostenrijk, zullen een groter dan gemiddeld voordeel hebben van de richtlijn, in de vorm van extra productie en consumptie. Dit is deels het gevolg van hun relatieve specialisatievoordeel in commerciële diensten. Voor een ander deel worden hun macro-economische resultaten positief beïnvloed door de grote afname in reguleringsheterogeniteit met hun meest belangrijke handelspartners op dit terrein.

De macro-economische effecten van de richtlijn zoals gepresenteerd in dit rapport vormen een conservatieve schatting, omdat nog niet de effecten zijn meegenomen die de Dienstenrichtlijn zal hebben in de vorm van toegenomen directe investeringen in de Europese dienstensectoren.